

A man and a woman are standing outdoors in front of a blue building. The man, on the left, is wearing a white hard hat with a headlamp and a blue label that says '640200'. He is also wearing orange safety glasses and an orange high-visibility vest over a white shirt. The woman, on the right, is wearing a white hard hat with a blue label that says 'SKANSKA' and '640200'. She is also wearing an orange high-visibility vest over a white shirt. Both are smiling at the camera. The background shows a blue building and some greenery.

Utviklingstrekk i bygg- og anleggsnæringen - med fokus på fagarbeideren

Ingvill Kvernmo, direktør i Entreprenørforeningen i
Trøndelag og Håndverkerforeningen i Trondheim

EBA

- EBA er en bransjeforening for bygg og anleggsentreprenører
- Vi organiserer de mellomstore og store entreprenørene innen bygg og anlegg
- EBA er en arbeidsgiverforening tilsluttet NHO
- EBA har et opplæringskontor som følger opp lærlinger tilknyttet bygg og anleggssteknikk
- Vi jobber mye med rekruttering av unge til vår bransje, rammebetingelser for bransjen, kurs, lærlingeproblematikk og rådgivning til bedriftene.

Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg

Våre medlemmer i Trøndelag

SKANSKA

Kjellmark
- bygger det mestel

Røset

NCC

acusto

STJERN
ENTREPRENØR

Aasen Bygg

mesta

GL-BYGG AS

PEAB

MOELVEN

GRAN & EKRAN
BETONGENTREPRENØR

PRIMATILUS

EBA
Entreprenørforeningen - Bygg og Anlegg

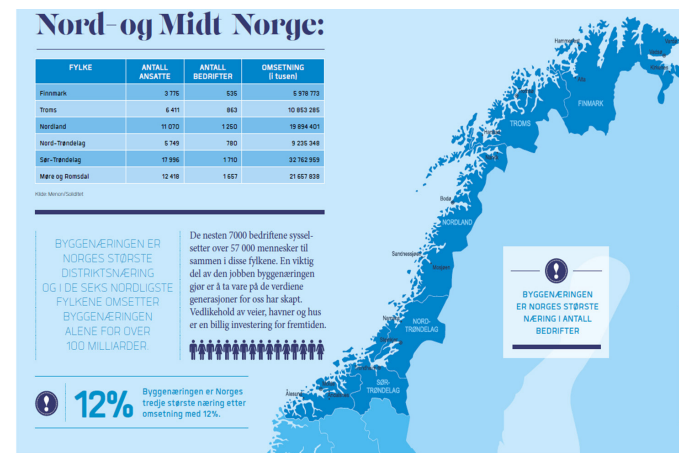

En av Norges viktigste næringer

- ✓ Byggenæringen er Norges største næring i antall bedrifter
- ✓ Byggenæringen er Norges nest største næring regnet i sysselsetting (15%) etter varehandelen
- ✓ Byggenæringen er Norges nest største næring regnet i verdiskapning (14%) etter oljenæringen
- ✓ Byggenæringen er Norges tredje største næring etter omsetning (12%) etter oljenæring og varehandel

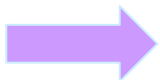
Endelig blitt en næring

- Den sysselsetter ca 350 000 personer => 15% av alle sysselsatte
- Den omsetter for ca 400 mrd og har en årlig verdiskapning på over 200 mrd
- Den er landets største distriktsnæring og er den største arbeidsgiveren i de fleste av landets fylker
- Den har et årlig rekrutteringsbehov på ca. 10 000 personer

For alle som fortsatt ikke helt forstår grekernes økonomi, her er en liten forklaring...

En turist går inn på et hotell i en liten gresk by. Han legger 300 europå disken i resepsjonen og går opp for å se på rommet... Hotelleieren tarpengene og springer til slakteren og betaler fakturaen sin.... Slakter`ntar pengene og betaler bonden for det kjøttet han kjøpte på kreditt...Bonden løper til bensinstasjonen og betaler bensinen han har krita til traktoren sin... Eier`n av bensinstasjonen tar pengene og betaler gjelda si til byensgledespike... Hun går til hotellet og betaler 300 euro som hun skylder for "arbeidsværelset" sitt... Hotelleieren legger pengene på disken. Turisten kommer ned trappa til resepsjonen. Han liker ikke rommet, så han tar de 300 euroene og går. Ingen har tjent så mye som et rødt øre,men hele byen er gjeldfri og fremtiden ser lys ut for øyeblikket...

Ved å flytte penger skaper en ikke nødvendigvis ikke noe nytt!

Svennebrev utdeling

Håndverksstolthet

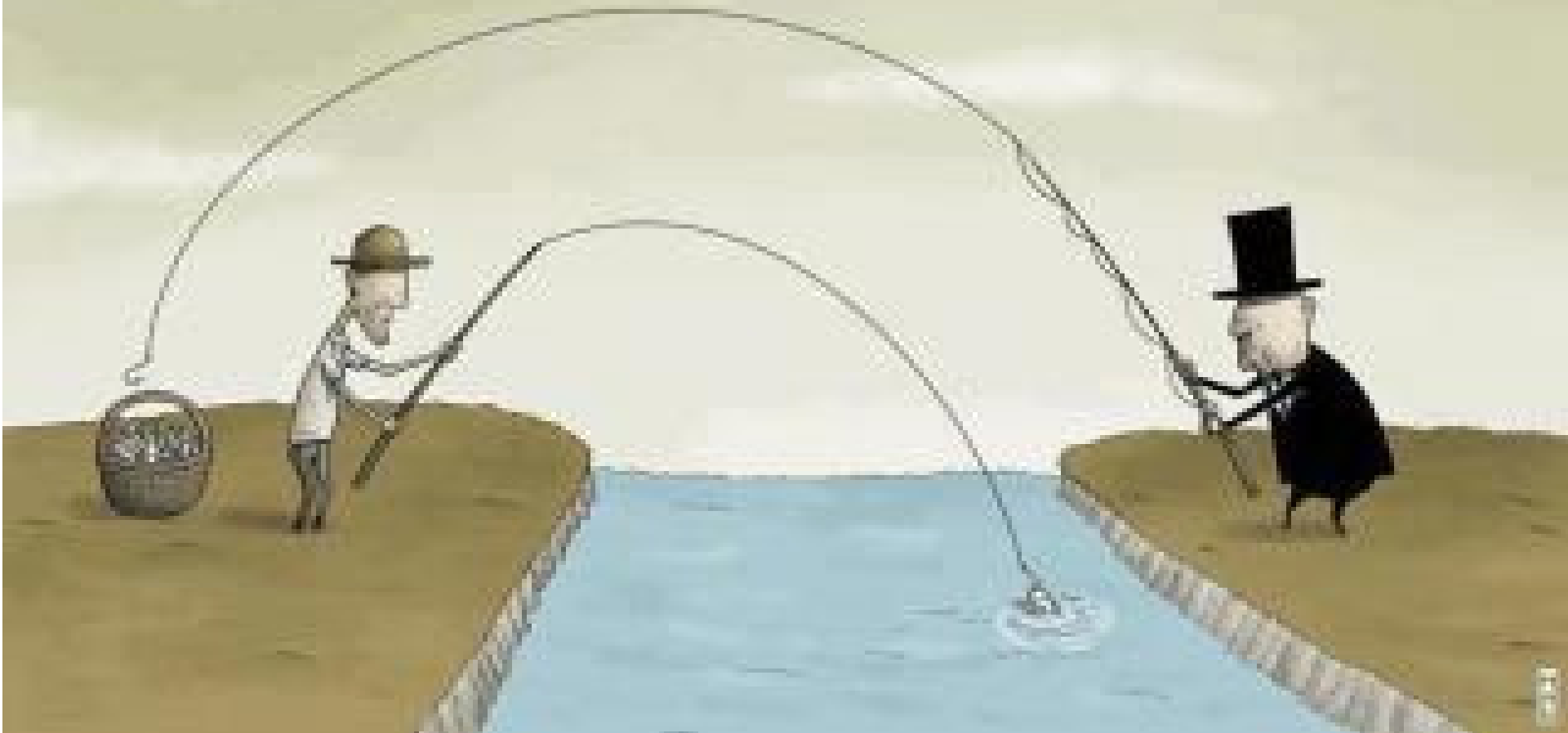

Markedssituasjonen for bygg og anlegg

Stor risiko og små marginer

Mannsdominert bransje

Rivende teknologisk utvikling

COURTESY: GOOGLE

Utvikling mot større enheter?

En times flytur unna

Arbeidsledige:

Polen -12 %

Spania – 25%

Litauen – 13%

Latvia – 13%

Sverige – 9%

Innleie og permitteringsregler

Myker opp permitteringsregler

Oslo (ANB-NTB): Arbeidsminister Robert Eriksson ber Nav om å endre praksisen slik at permitterte som har rett til det, får dagpenger.

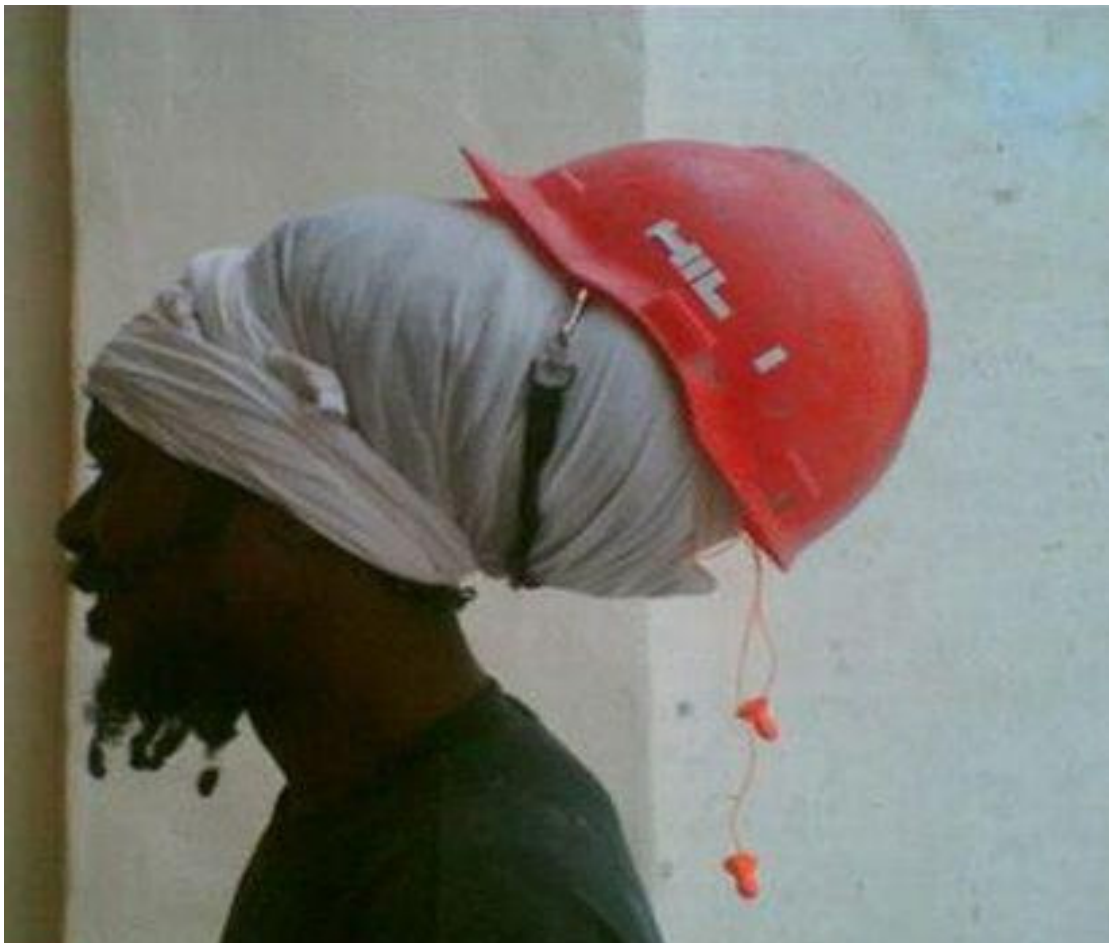
Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg

Stort innslag av utenlandsk arbeidskraft

HMS og kultur

Moduler

- Norske boligbyggere kan bli utkonkurrert

Tobb-sjefen mener modulbygg fra Øst-Europa utfordrer arbeidsplasser i Norge.

- Norske boligbyggere må effektivisere og industrialisere prosessene for å beholde arbeidsplasser i Norge. Slik kostnadsnivået og produktiviteten er i bransjen er i dag, er ikke norske bygningsarbeidere i stand til å produsere boliger ved tradisjonell bygging i Norge slik at folk flest har råd til å kjøpe dem, sier administrerende direktør i Tobb, Torbjørn Sotberg.

Relatert:

- Midtbyen skriker etter utvikling

Mens det er kø av byggeprosjekter utenfor bykjernen, henger Midtbyen etter. [Les mer](#)

- Mange nye boligprosjekter blir forsinket

Økonomi

Yara får 295 mill i bot for korrupsjon

Økokrim har gitt Yara International ASA et forelegg på 295 millioner kroner for tre tilfeller av grov korrupsjon i Libya, India og Russland. [Les mer](#)

Nord-Europas første eksport av ferdig-hus

http://www.vegvesen.no/Om+Statens+vegvesen/ Microsoft Facebook Her kom... (19) Welc... People Se... QuestBac... smart byg... Pent - Ønsk... X

FØRERKORT VEGPROSJEKTER FAG JOBB OM OSS Language

Hovedside / Om Statens vegvesen / Nyhetsarkiv

– Ønsker utlendingene velkommen

LYTT TIL TEKSTEN SKRIV UT

Vegdirektør Terje Moe Gustavsen ønsker utenlandske entreprenørselskaper velkommen til den norske anleggsvirksomheten. – De bidrar til å styrke kompetansen og til å skjerpe konkurransen. Ikke minst er dette nødvendig med tanke på de store oppgavene som ligger i Nasjonal transportplan 2014-2023, sier han. [06.05.2013]

I det siste har det vært en debatt innen deler av bransjen om hva den økte tilstedeværelsen av utenlandske entreprenører betyr for bransjen og markedet.

Nyttige lenker

"Trygt fram sammen" - vegdirektørens blogg om veg, samferdsel og trafikksikkerhet

Del på Twitter

Del på Facebook

Nødvendig

– Foruten at utenlandske selskaper styrker kompetansen og skjerper konkurransen, er det også viktig og nødvendig for å møte den betydelige økte aktiviteten innen samferdselssektoren i årene som kommer. Vi skal sammen med Jernbaneverket, som de

NO 09:10 11.06.2013

Lærlinger

(Thinkstock.com)

Taper kampen mot mafia i byggebransjen

Publisert 18.09.13 07:17 Sist oppdatert 18.09.13 07:17

Skattemyndighetene ser bare
tønnen av isfiellet

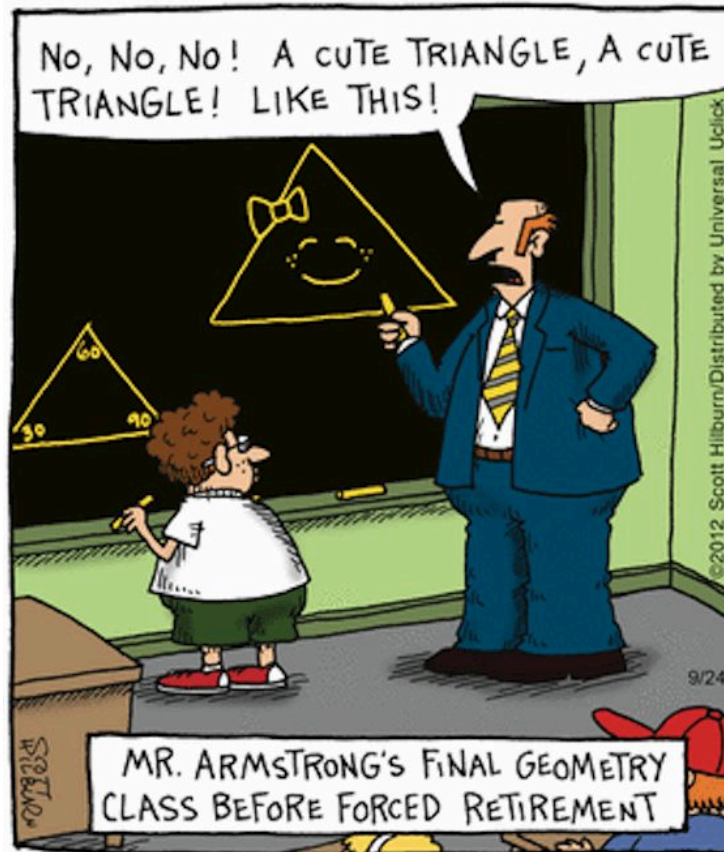
SIEMENS

BA
og Anlegg

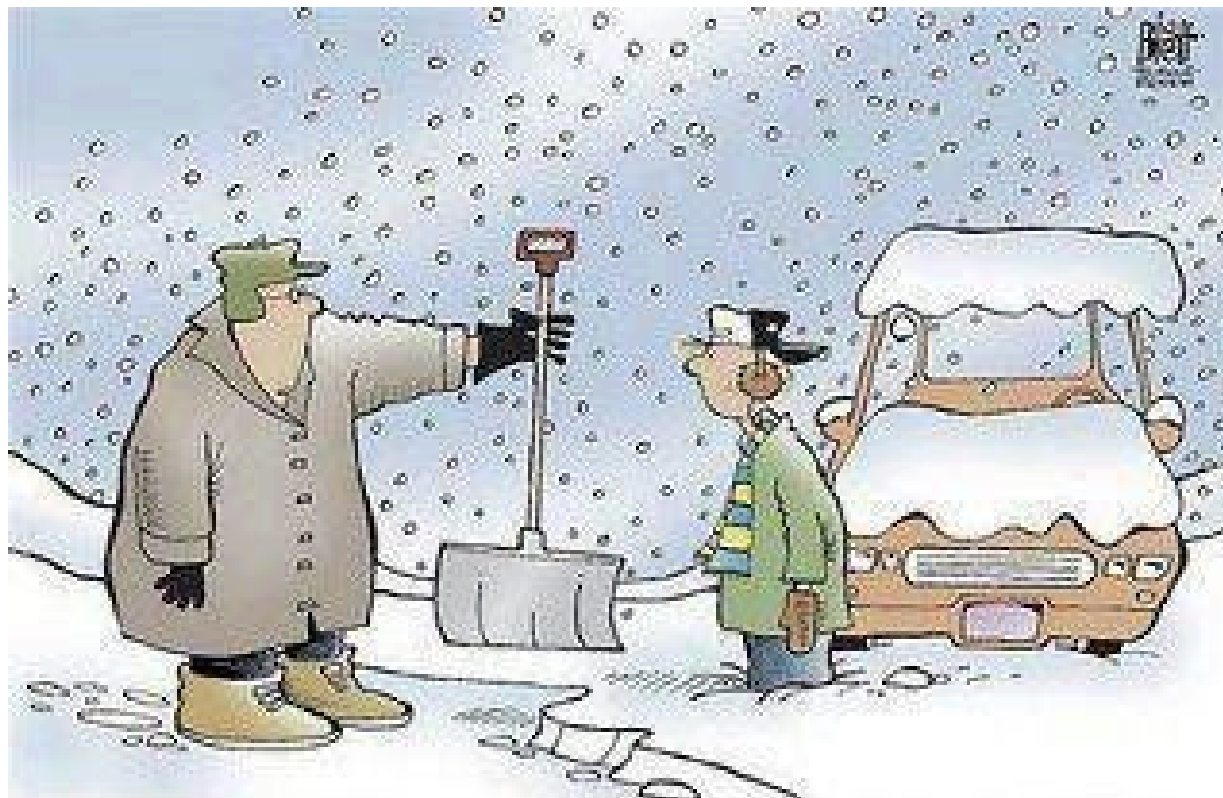
Hvis ditt hus var en Tesla...

Rekruttering

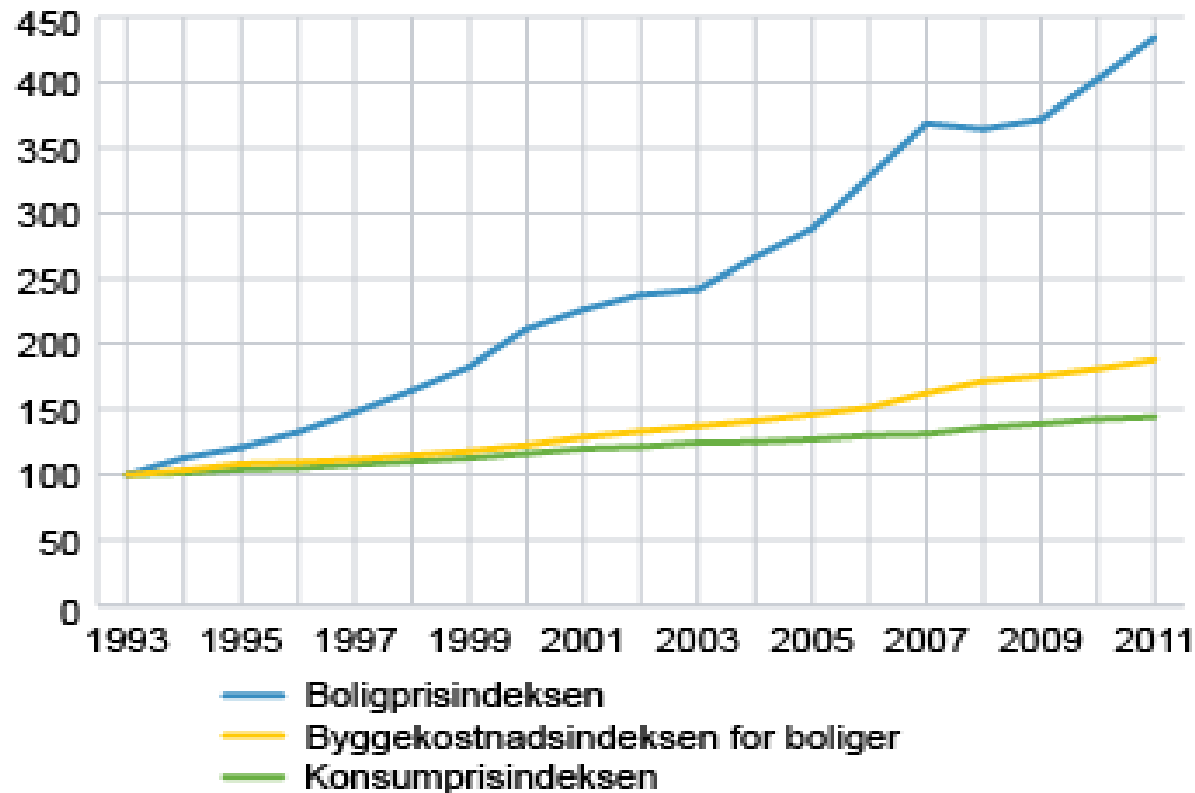
Fysisk aktivitet

SORRY, SON...THERE'S NO APP FOR THAT

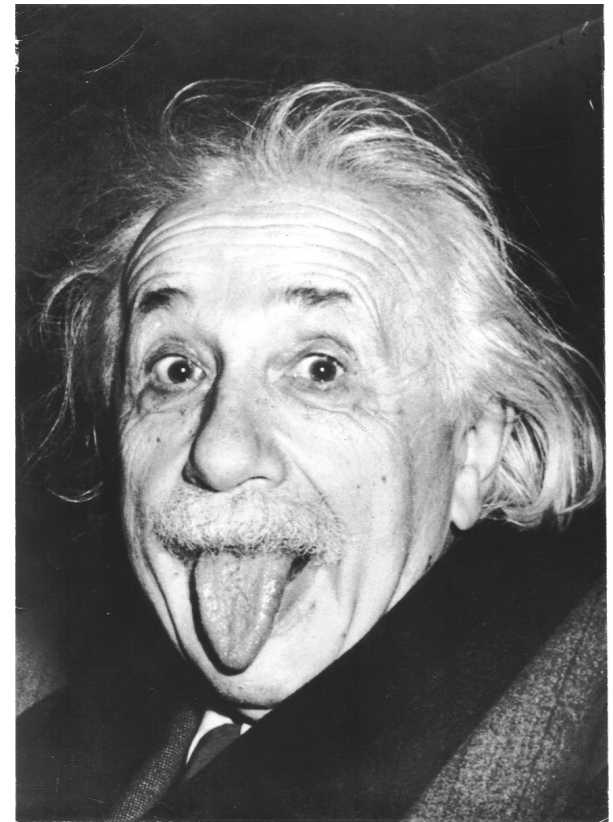
Boligpriser, byggekostnader og konsumpriser. Indekser. 1993=100

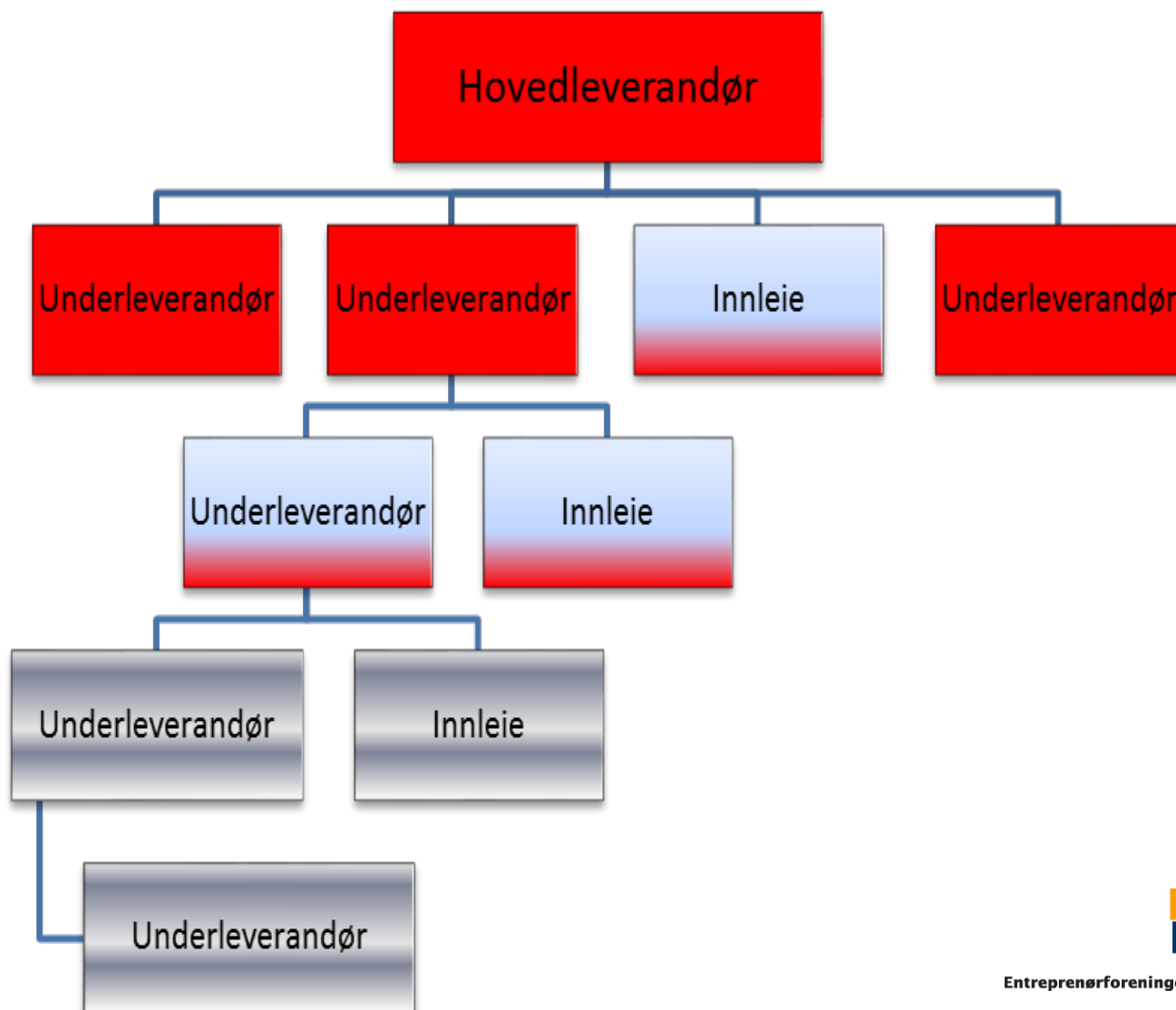
Lav produktivitet

"galskap er å gjøre det samme om og om igjen, å forvente et annet resultat"

Albert Einstein

Innleie, underentreprenører, uoversiktlig

annonse

Bransjeforeningen, skatteetaten og politiet slår alarm om svart marked og kriminalitet i byggebransjen.

Publisert: 18.sep. 2013 06:17 Oppdatert: 18.sep. 2013 11:04

En av fem har betalt håndverkeren svart

- Hver tredje nordmann har betalt eller vurderer å betale håndverkeren svart.
- Få angrer, og menn er mer villig til å betale svart enn kvinner
- Menn fra Østlandet mellom 20 og 40 år er gruppen som oftest betaler håndverkene svart.
- Kvinner over 50 år fra Nord-Norge er de som i minst grad betaler håndverkeren under bordet.
- Hele 75 prosent av de som svarte at de har kjøpt arbeid svart, fikk vite om tilbydereren via folk de kjenner.

Lærlinger jobber mest svart

Nesten dobbelt så vanlig som blant andre unge.

HALLDOR HUSTADNES
hhu@dagbladet.no

tirsdag 8. februar 2011, kl.13:46

Tweet 3

Anbefal 57

Send

TIPS OSS 2400

En ny undersøkelse, laget for arbeidslivets og skatteetatens fellesprosjekt Samarbeid mot svart økonomi, viser at det står dårlig til med skattemoralen blant landets lærlinger.

Halvparten av tidligere eller nåværende lærlinger har kjøpt svart arbeid, og 43 prosent av dem har selv utført svart arbeid. For andre unge er tallet 27 prosent på begge deler, ifølge undersøkelsen som ble lagt fram i dag.

Undersøkelsen er gjennomført av anayse- og kommunikasjonsbyrået Perduco, blant 2500 personer mellom 15 og 30 år.

- Veldig alvorlig

- Det er veldig alvorlig. Den svarte økonomien er jo den største trusselen mot den norske arbeidslivsmodellen. Hvis dette får spre seg, undergraver det både lønns- og arbeidsvilkår, tariffavtale og pensjonsvilkår og så videre, sa seniorrådgiver Børre Pettersen i LO til Dagbladet tidligere i dag.

Da hadde han nettopp fått den nye undersøkelsen presentert, sammen med folk fra NHO, Kommunenes sentralforbund, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, Unio, Finansdepartementet og skatteetaten.

annons

zaland

Shop nå!
Gratis Frakt!

kr 149,00
Nümpf ALBA
Miniskjørt blå

Har du brukt svart arbeidskraft?

☐ Ja

☐ Nei

[Se resultatet](#)

EBA

ngen - Bygg og Anlegg

Svart arbeid = oppsigelse

Maja/Teknobygg AS er et av flere entreprenørselskap med nulltoleranse overfor ansatte som tar på seg svart arbeid.

– Du kan få hjelpe en venn med noe mindre arbeid, men betaling – uansett beløp – aksepteres selvfølgelig ikke. Våre regler er enkle og greie: svart arbeid medfører avskjedigelse, sier Morten Christensen, til 1. juli konserndirektør i Teknobygg, nå i uavklart stilling i konsernledelsen for nyfusjonerte Maja/Teknobygg.

Man kunne kanskje tro at det strenge regelverket er noe ledelsen har funnet på for å sikre seg, men det er ifølge Christensen innført etter initiativ fra ansatte selv.

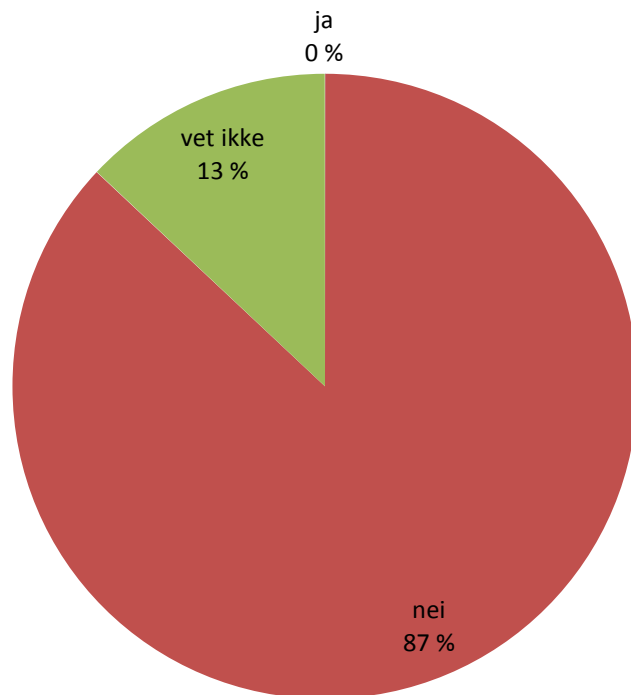
– Bevisstheten om at svart arbeid kan ødelegge for brans-

Er dagens fagarbeidere stolte?

Ingen av våre lærlinger har angret på at de valgte bygg og anlegg

Har du angret på ditt valg av studieretning?

Hva sier lærlingene våre?

EBA

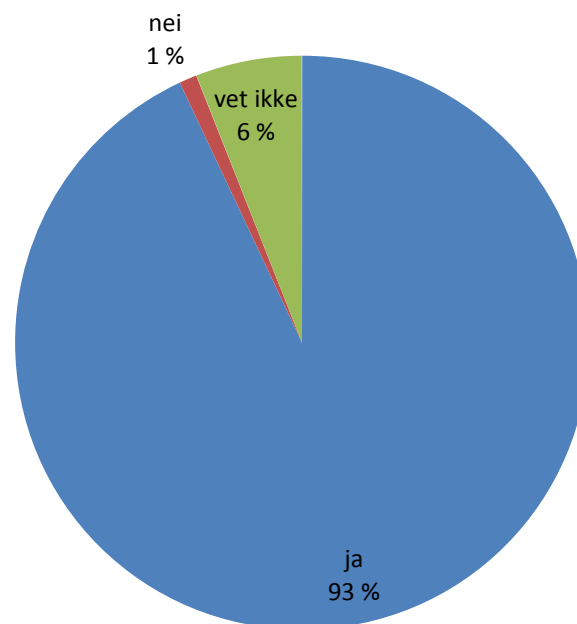
EBA

Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg

Lærlingene våre er stolte av å være lærlinger innen bygg og anlegg

- 93% sier de er stolte av å være lærlinger innen bygg og anlegg.
- Kun en svarer at vedkommende ikke er stolt av å være lærling innen bygg og anlegg

Er du stolt av å være lærling innen bygg og anlegg

Hva sier lærlingene våre?

EBA

EBA

Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg

- Norske bygnings-
arbeidere sitter ikke på
rumpa og drikker kaffe

[Les mer](#)

■ - Norske boligbyggere kan bli utkonkurrert

EBA

Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg

70 mottok sine fag- og svennebrev i
primurerlosjen fredag. Har du fagbrev i
bygg og anlegg, er du så å si garantert
jobb, ifølge Håndverkerforeningen.

højtidelige omstændigheder.
- Var godt og så at sige
smagte dem. Deres er søde, og
deres var lidt mere vil. Deres var
allerede mere om at bide, og
særlig de der var søde. (NHC
Dokumentation da han havde sin
fødsel)

I nogle bøger præsenterer forfatteren i indledningsdelen sin mere såkaldte realistiske side af sig selv og sin egen livs og menneskelighed.

Skræmsløst og lagt over stikket for at fremsætte den gamle fagforening. Vi har en uafhængig udvikling med stort fokus på tekniske fag, og da er det vigtig at holde frem yrkesfrie som en del af vores vigtige uddannelsesforhold, siger direktør Ingvald Gernem i Blåderhvervet.

De økonomiske problemer og interessekonflikterne i Rigs- og Anlægs Trædning.

Ansættelse som tar faglige sider og ansat i Trædning, men skilte for har så mange som

- Garantert jobb
Inneholder trygg og sikkerhet - og en del av de tradisjonelle håndverksfagene - er du så i et garantert jobb som du har høvert, tilgitt til helsevesen.

- Vi må til frugtallergikbureauet i den sikereskende strøket på alle, men alle erfaring er at nye muligheder jeg bare skal komme i løbet. Da der mange mennesker og undersøgelse om, og lære om det, og det er vigtigt.

– De trænger for eksempel til generelt markedsundersøgelser, så kunne man på ingen måde derved de har fagbrev, kan du heller is at fagbrev på uddelen, stor bøn.

Zastropenarbejdere sier at alle fiskere engang er som har fagbrev i baren. Du er annen forståelse for å løse gjenoppretter alle de selv har i det, legger han til.

IT E. BALABERGEN 175.04.177
balabergen@admission.ch.ch

Ole Marius Sundbotten (20) har lagt tak på det nye hotelllet på Lerkendal, på Heimdalshallen og på Lerkendal studentby.

Vi møter han på taket av Tirdaggen barnehage på Lade. Fredag ettermiddag tok han av seg arbeidsklærne og på finstuen la han innstøpt pinnen for året 2003.

Jeg miste ikke helt av seg selv, men da jeg ble utplassert til Isopai Tak, trurdes jeg mistet meg. Her får jeg jobbe med åke folk og jeg er mye utvoren. Det passer meg bra, sier medlemmen.

Præsten ble udlært effektivt, ydmyk og med stor vekt på flid og etik. Kandalen fik altsammen meget godt besidt, »var provensens. For le- Tak er det stas at deres og ble besiddet med prisen.

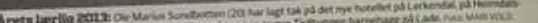
- Ole er en dyktig fagsarbeider, og vi kan si at vi har lykkes med opplæring og oppfølging. Dette er en kjempesak for oss, sier Sævi.

Selv sier Jeens lærer dette om brostør han tror han vant:

- Jeg leverte en god fagprøve, og jeg jobber effektivt og etter krav og standarder, sier han.
- Derfor vil du anbefale takk-akkusert?

- Det er flott å jobbe ute og med mennesker. Og så kan du jule godt freis du jobber godt, sier Sarsfossen, som jobber på kkef, barn.

Med fagbrev i kamma og fast
bb i kjøpel var fremtiden bryt
er 20-åringen. På utdelingen
slag satt han på første rad
minen med kjæresten Stine
erli (17).

... og på Lervandals skole. Her er han på toppen av det 10 meter høye tårnet.

14.12. *Parula striata* (L.)
 14.13. *Parula striata* (L.)

Politiologgen

17.13 Oppel & Smith 1994

FREDAG
14. 10. En tid blev pågæret bødalen.
I eftermiddag, og som tidligere i
Udvalgte tider, var der ingen
betjening i den gamle
Københavnsgade.
I den gamle
Københavnsgade.
I den gamle
Københavnsgade.

LEAD: ...
SLIDE: ...

na aversivni hramovi pismo i Mladostu. Na tanjirima knjižice su kao da se utrudile, ne bilježe, već molim da se odmah od njih odvojim. U ovom slučaju polipatrijarhat nije plemenitost već sigurno odlikovanje (4) političarstva.

...and the ...
...the ...

50.30: En person blir spurdt i Sædet i Dronningens gate. Den er uklart hva man har skjedd, men påtrykket til seg en for-

hållt samman till förtäring på

07:04: Patruljens stopper en bil i Kierthrynach. En mandling skjult i 30-krone blå takt med til massen for en blodprøve. Der er masser af en person.

01.31. Pollard the meeting was
at least 100 in the room. The reason

tale i 1990 havde blot alle
næsten kun få på faldet. Men
han blev brudt ned. Først
blev hans søster dimitteret fra
skolen og senere blev hun
indlagt på psykiatrien. Det var
den første af en række af
ulykker, der ramte familien.

Et nervøst boligmarked

- Trondheim og Trondheimsregionen vokser
- Nye boliger, infrastruktur, arbeidsplasser skal bygges
- Utbygging av ny kampflybase,
- Stor investeringer i regi av kommuner og fylkeskommuner